

LAKIALOITE 46/2012 vp

Laki lastensuojelulain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lastensuojelulain 5 luvun 25 pykälän 1 momentissa säädetään eri viranomaisten velvollisuudesta tehdä lastensuojeluilmoitus kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle viipymättä salassapitosäännösten estämättä silloin, kun he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttävät lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Saman pykälän kolmannessa momentissa säädetään lisäksi tilanteesta, jossa 1 momentissa mainituilla

viranomaisilla on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä lapseen kohdistunutta rikoslain 20 luvussa säädettyä seksuaalirikosta. Lakialoitteessa esitetään lisättäväksi edellä mainitussa momentissa säädettyyn ilmoitusvelvollisuuden piiriin myös rikoslain 21 luvun henkeen ja terveyteen kohdistuneet sellaiset rikokset, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

PERUSTELUT

Nykymuodossaan lastensuojelulain 5 luvun 25 § velvoittaa eri viranomaisia tekemään poliisille ilmoituksen salassapitosäännösten estämättä, kun kyseessä on rikoslain 20 luvussa säädetty lapseen kohdistunut seksuaalirikos. Rikoslain 20 luvun tarkoittamia seksuaalirikoksia ovat mm. lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalipalveluiden ostaminen nuorelta. Kaikkiaan rikoslain 20 luku kattaa 11 seksuaalirikosta. Luku ei kuitenkaan kata lapsiin kohdistuneita väkivaltarikoksia, jotka ovat nyky-yhteiskunnassamme erityisesti perheen sisällä jatkuvasti lisääntyvä ongelma. Tästä syystä etenkin lapsiin kohdistuneet pahoinpitelyt ja törkeät pahoinpitelyt olisi

säädetty lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Lapseen kohdistuneet pahoinpitelyt ja törkeät pahoinpitelyt voivat olla yhtä traumatisoivia ja vahingollisia lapselle kuin lapseen kohdistuneet seksuaalirikoksetkin. Usein lapsiin kohdistuneet väkivaltarikokset perheen sisällä eivät ole kertaluonteisia, vaan voivat jatkua monien vuosien ajan. Tällöin voidaan perustellusti olettaa, että tämänkaltaisen jatkumon ehkäisemiseksi ja lopettamiseksi olisi syytä asettaa eri viranomaisille ilmoitusvelvollisuus poliisille myös mm. pahoinpitelytapauksissa.

Myös poliisin suorittaman esitutkinnan aloittamisen kannalta tieto lapseen kohdistuvasta vä-

kivaltarikoksesta olisi saatava viipymättä poliisin tietoon. Asian tutkiminen mahdollisimman nopeasti on erityisen tärkeää lapsen suojelemiseksi ja edesauttaisi lapsen mahdollisten traumojen ehkäisemistä ja lisävahinkojen syntymistä. Edellä mainitun lisäksi esitutinnan käynnistäminen mahdollisimman pian turvaa aineellisen totuuden selvittämistä tehokkaasti ja riittävästi. Aineellisen totuuden selvittäminen riittävällä tasolla turvaa myös esitutinnan jälkeisessä oikeusprosessissa asian tehokkaan ja riittävän selvittämisen ja ratkaisemisen.

Lapset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa, ja heidän oikeuksiaan ja etuaan tulee suojella kaikin tavoin. Suomen oikeusjärjestys takaa lapsille erityisesti perusoikeuksien kautta oikeuden hyvinvointiin ja yksilölliseen kasvuun (PL 19:3 §) sekä oikeuden elämään, henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen (PL 7 §). Säädosperustana on otettava huomioon myös YK:n lasten oikeuksien julistus, josta sittemmin muodostui valtioita oikeudellisesti velvoittava, alle 18-vuotiaita lapsia koskeva lasten oikeuksien sopimus. Se takaa lapsille kuuluvat ihmisoikeudet ja asettaa valtioille ensisijaisen vastuun toteuttaa ne. Sen neljä yleistä periaatetta ovat syrjimättömyys (artikla 2), lapsen edun huomioiminen (artikla 3), oikeus elämään ja kehittymiseen (artikla 6) sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen (artikla 12). Lainsäädännölliset keinot ovat osaltaan ennalta

ehkäisevässä roolissa, mutta myös jälkikäteisessä valvonnassa tehokkaita. Lapsiin kohdistuneiden väkivaltarikosten lisääminen lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuuden piiriin toteuttaisi tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti erityisesti perustuslain asettamia oikeuksia lapsille, mutta toimisi samalla myös ennalta ehkäisevässä ja jälkikäteisessä roolissa lasten suojelun alueella.

Nyt ehdotetun sääntelyn tarkoituksena ei ole lisätä viranomaisen toimivaltaa puuttua perheen yksityiselämään, vaan varmistaa riittävän tehokas ja tarkoituksenmukainen puuttuminen lapsiin kohdistuvien väkivaltatapauksien ehkäisemiseksi ja mahdollisen pitkään jatkuneen väkivaltakierteen katkaisemiseksi. Edellä mainittu johtaa väistämättä perusoikeuksien kollisiotilanteeseen, jossa punnitaan kahta eri perusoikeutta vastakkain — on suojattava perheen yksityiselämää ja toisaalta lapsen turvallisuutta. Eduskunnan oikeusasiamies on eduskunnalle vuonna 2006 antamassaan erilliskertomuksessa todennut olevan perusteltua katsoa, että perusoikeuksien keskinäisessä punninnassa perustuslain 7 §:n mukainen lapsen turvallisuuden suojaaminen voi ohittaa 10 §:n mukaisen oikeuden perheen yksityiselämän suojaan (HE 282/2010 vp).

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

lastensuojelulain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lastensuojelulain (417/2007) 25 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 542/2011, seuraavasti:

25 §

Ilmoitusvelvollisuus

Edellä 1 momentissa tarkoitetuilla henkilöil-

lä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä lapsen kohdistunutta rikoslain (39/1889) 20 luvussa rangaistavaksi säädettyä

tekoa tai rikoslain (39/1889) 21 luvussa säädettyä sellaista tekoa, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2012

Kari Tolvanen /kok
Pauli Kiuru /kok
Ritva Elomaa /ps
Antti Rantakangas /kesk
Pentti Oinonen /ps
Kauko Tuupainen /ps
Markku Rossi /kesk
Tom Paakkalén /ps
Saara Karhu /sd
James Hirvisaari /ps
Ismo Soukola /ps
Merja Kuusisto /sd
Markus Lohi /kesk
Olli Immonen /ps
Leena Rauhala /kd
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Katri Komi /kesk
Arto Satonen /kok
Aila Paloniemi /kesk
Mika Niikko /ps
Anssi Joutsenlahti /ps

Hanna Mäntylä /ps
Raimo Piirainen /sd
Esko Kiviranta /kesk
Markku Mäntymaa /kok
Laila Koskela /ps
Johanna Jurva /ps
Kristiina Salonen /sd
Anu Vehviläinen /kesk
Matti Saarinen /sd
Juho Eerola /ps
Sauli Ahvenjärvi /kd
Satu Haapanen /vihr
Pia Kauma /kok
Anne-Mari Virolainen /kok
Pirkko Mattila /ps
Kimmo Kivelä /ps
Reijo Hongisto /ps
Juha Väätäinen /ps
Sari Palm /kd
Jaana Pelkonen /kok